

NOTAT TIL MØTE I STYRINGSGRUPPA 22. SEPTEMBER 2011

SONEINDELING I REGIONAL PLAN

Hovedmål og bestilling fra MD

(jfr. Bestillingsbrev fra Miljøverndepartementet av 12.04.2007)

Miljøverndepartementet ber om at fylkeskommunene utarbeider regionale planer for *en helhetlig forvaltning* av fjellområder som er spesielt viktig for villreinens framtid i Norge. Planene skal *fastsette en langsiktig arealforvaltning som balanserer bruk og vern* for de aktuelle fjellområder med influensområder. De vil være *retningsgivende* for kommunal planlegging og gi føringer for statlig og fylkeskommunal sektorplanlegging. Planene vil være et ledd i oppfølgingen av regjeringens samlede politikk for fjellområdene.

Det er en overordnet nasjonal målsetting at Norges unike fjellandskap skal tas vare på som leveområde for sårbare arter, regionalt og nasjonalt rekreasjonsområde og som næringsgrunnlag for levende bygder. Fjellområdene skal forvaltes som landskap der kultur- og naturressursene, næringsmessig utnyttning og friluftsliv sikres og gjensidig utfyller hverandre.

Hovedformålet med planleggingen er:

- Å komme fram til en langsiktig og helhetlig strategi for forvaltningen av prioriterte fjellområder som er spesielt viktige for villreinens framtid i Norge
- Å forene målene om lokal omstilling og utvikling med nasjonale mål om en helhetlig forvaltning av fjellområdene og sikring av villreinens leveområder. Villreinen representerer en ressurs og et fortrinn som kan bidra positivt ved stedsutvikling og verdiskaping lokalt.
- Siktemålet er en helhetlig planlegging som, gjennom å samordne hensynet til en forsvarlig villreinforvaltning og lokalsamfunnets behov for utvikling, legger til rette for attraktive og gjensidig stimulerende miljøer

Konkret bestilling:

- Villreinområder som er spesielt viktige for artens framtid i Norge, skal få status som nasjonale villreinområder. Departementet legger til grunn at et nasjonalt villreinområde har en størrelse og kvalitet som kan sikre en villreinbestand over lang tid, dvs. en livskraftig villreinbestand. Dette innebærer at området har tilstrekkelig forekomst av vinterbeiter, sommerbeiter, kalvingsplasser og nødvendige trekkveier for villrein. Områdets kvalitet omfatter også fravær av menneskelig aktivitet som virker forstyrrende på villreinen, for eksempel ferdsel på kritiske steder eller tidspunkt.
- Det skal kartfestes en klar grense for **de nasjonale villreinområdene**, hvor ny utbygging skal unngås og som skal danne den langsiktige grensen mot utbygging i den regionale planen. De nasjonale villreinområdene vil da framstå som et eget tema eller sone på plankartene.
- Det skal gjøres en avgrensning mellom **randområdet**, der utbygging, ferdsel og annen aktivitet vil kunne påvirke leveområdet direkte, og **bygdenære områder**, der slik direkte påvirkning er mindre framtreddende.
- Avgrensning, innhold og betydning av de enkelte sonene avklares gjennom planarbeidet.

Premisser og avveininger – Planenes innhold og form

- En sentral premisse for arealavgrensningene og utformingen av planinnholdet, skal være **oppdatert kunnskap om villreinens bruk av fjellområdene.**

- **Med utgangspunkt i en naturfaglig begrunnet avgrensning av villreinens leveområde, må det foretas en avveining mot andre samfunnsinteresser før det kan kartfestes en klar grense for de nasjonale villreinområdene.**
- Det bør utarbeides konkrete strategier for bl.a. avgrensning av fritidsbebyggelse og reiselivsbygg. Omfang og lokalisering av framtidig utbygging konkretiseres på kart og i retningslinjer.
- Det skal legges vekt på å unngå oppsplitting av de nasjonale villreinområdene.
- Det skal fokuseres på å opprettholde og utbedre mulighetene for vandring og utveksling av villrein mellom tilstøtende nasjonale villreinområder innenfor de europeiske villreinregionene.
- Det må avklares omfang og lokalisering av virksomhet og tiltak i influensområdet til de nasjonale villreinområdene – eksisterende utbygging og infrastruktur. Potensialet for verdiskaping som ligger i videreutvikling av kulturmiljøer og eksisterende tettsteder/bygdesentra bør vurderes grundig.

Regional plan for Forollhogna

Den regionale planen er en overordna og retningsgivende plan etter Plan- og bygningslovens bestemmelser, og gir råd for videre arealplanlegging i kommunene. Godkjente kommunedelplaner, reguleringsplaner og bebyggelsesplaner innenfor planområdet vil gjelde fortsatt. Retningslinjene i den regionale planen innarbeides som retningslinjer eller bestemmelser i kommunale planer så langt det er mulig og fornuftig. Dersom retningslinjer for arealbruk i den regionale planen fravikes vesentlig i kommunale planer gir dette grunnlag for innsigelse fra berørte myndigheter.

Biologisk leveområde for villrein

Ytre grense for biologisk leveområde for villrein er en faglig avgrensning for villreinens leveområde basert på kjent kunnskap til enhver tid (NINA-rapport 528). Innenfor det biologiske leveområdet er det definert funksjonsområder (kalvingsområder, vinterbeite, helårsbeite, barmarksbeite) og trekkområder. Områdebruken vil variere over tid. Den ytre biologiske grensen for villreinens leveområde i Forollhogna er vurdert samsvarende med skoggrensen, grovt sett. Alt tellende villreinareal ligger innenfor grensen.

Det er også eksempler på at reinen i perioder kan ha opphold i grensesonen og til og med utenfor denne. Dette er helst bukkeflokker som trekker langt ned i beitegradienten om våren på søk etter groe og proteinrikt beite. Betraktes reinen sin årstidsbruk av leveområdet, skimtes gjerne en gradvis, avtagende bruk innen en ytre sone mot bebygde dalfører. Rent biologisk sett ville det være mest riktig å visualisere grensen her med en bred sone.

Sone 1 Nasjonalt villreinområde

Grensen for nasjonalt villreinområde er ei forvaltningsgrense som kommer som et resultat av ei politisk avveining mellom villreinens interesser i forhold til behovet for næringsutvikling og bygdeutvikling i ytterkant av villreinens leveområde.

Denne sonen er spesielt viktig område for villrein. Det skal ikke etableres ny fritidsbebyggelse innenfor området. Ny utbygging eller andre tekniske inngrep som kan forringe nasjonalt villreinområde skal unngås.

Eksempel Sølnekletten

I praksis ei langsiktig grense mot utbygging. Det vil si tiltak som ellers krever at det blir avsatt særskilte nye byggeområder i kommuneplanens arealdel. For kommunens planlegging gis det da et råd om at

nye byggeområder ikke bør komme innenfor denne grensen. Man bør også unngå andre nye inngrep som kan være til skade for villrein, natur- eller kulturmiljø.

Innenfor nasjonalt villreinområde er det viktig at det gis rom for at eksisterende virksomheter kan utvikle seg (Seterturisme, jakt og fiske).

Regional plan er en plan etter plan- og bygningslovens bestemmelser, og er ingen verneplan. Arealene innenfor nasjonalt villreinområde vil da naturlig bli LNF- områder i kommuneplanens arealdel, hensynssone naturmiljø (villrein). Tiltak innenfor LNF-områder er tillatt og den regionale planen kan ikke legge begrensninger på jord- og skogbruk. Landbruksdrift innenfor LNF-formålet og Landbruk Pluss skal kunne drives og utvikles uavhengig av denne grensa (setring, beiting, tiltak knyttet til gjerding, bygninger og seterveier.....etc).

Sone 2 Buffersone/randområde

Områdene i sone 2 ligger i randsona til nasjonalt villreinområde, der utbygging, ferdsel og annen aktivitet vil kunne påvirke leveområdet. Områder av betydning for villrein.

Eks Sølnekletten:

Områder av betydning for villrein. Økt utbygging innenfor sonen kan påvirke sentrale og spesielt viktige villreinområder (sone 1) negativt. Dette er områder hvor det ikke bør tillates nye hyttefelt, utvidelse eller fortetting av eksisterende hyttefelt ut over det som er godkjent i plan (eller godkjennes i regional plan). Bebyggelse på eksisterende tomt kan utvikles innenfor visse rammer når dette er avklart gjennom kommunale planer. Tilrettelegging for ferdsel og aktiviteter prioriteres innenfor sonen for å begrense ferdsel inn i sone 1.

Områdene i sone 2 er områder som ligger i randsona til nasjonalt villreinområde. Områdene har tidligere vært viktige for villrein, men har i stor grad gått ut av bruk, sannsynligvis som følge av hyttebygging og økt ferdsel. Områdene er ikke lenger de viktigste for villrein, men hva slags aktivitet og tiltak som foregår innenfor sonen vil kunne ha betydning for mer sentrale villreinområder.

Sone 3 Utviklingssone/bygdenære områder

Denne sonen har stor samfunnsmessig betydning, der påvirkning på leveområdet er mindre framtreddende.

Eksempel Rondane – utviklingssone i randområdet:

Denne sonen har stor samfunnsmessig betydning, samtidig som den er biologisk leveområde for villrein. Dette er i hovedsak områder med hytter og reiselivsbedrifter med behov for utvikling av infrastruktur. Randområde som brukes av villrein, men der utvikling kan skje innenfor visse rammer. Det blir lagt stor vekt på samfunnsmessig utvikling som tar hensyn til villreinen. Det er krav om avbøtende tiltak for å dempe ferdsel og aktiviteter inn i nasjonalt villreinområde.

Eksempel Sølnekletten – utviklingssone i dalførene

Denne sonen har stor samfunnsmessig betydning. Dette er dalfører med hovedveinett, bosetting, gardsdrift og næringsetablering. Leveområdet for villrein går dit folk bor, og flere steder helt ned til hovedvassdraga i dalbunnen. Temakart for villrein skal tas med som en del av vurderingen av tiltak innenfor området og for vurdering av behovet for avbøtende tiltak. Tiltakets betydning for næringsutvikling og lokalsamfunn skal tillegges avgjørende vekt. Ei bygdesone der folk bor.

By- og bygdesone

Tettsteder og bygder er markert hvitt på kartet. Ingen egen sone eller særskilte retningslinjer for områdene.

Villreinområde

Et villreinområde er i Forskrift 22.mars 2002 om forvaltning av hjortevilt og bever definert som *det området som en villreinbestand bruker gjennom flere år, avgrenset som den geografiske forvaltningsenheten for bestanden*. Videre heter det at *Direktoratet fastsetter forskrift om åpning av jakt på villrein og grenser for villreinområdet*. Grensene følger ofte veier, større elver og liknende og gir en geografisk avgrensning av vedkommende fjellområde. Hensikten med disse grensene har først og fremst vært å skille de ulike villreinområdene fra hverandre og å avgrense de offentlige og private forvaltningsorganenes ansvarsområde, men de gir som oftest ingen naturfaglig begrunnet avgrensning av villreinstammens totale leveområde.

Det ligger ikke i den regionale planprosessen sitt mandat å vurdere eller endre eksisterende grenser for jakt/tellende areal i villreinområdet. Denne myndigheten ligger hos Forollhogna villreinnemnd. Grensene er ikke sammenfallende, da de er basert på helt ulike premisser og formelt grunnlag.

Verneområdene

Verneområdene representerer naturkvaliteter som vi har en forpliktelse til å ta vare på for ettertiden. Regjeringen ønsker også at nasjonalparker og landskapsvernområder skal utvikles som en ressurs for lokal verdiskaping. Vi må imidlertid passe på at bruken av verneområdene ikke forringer verneverdiene. Verneforskriftene gir rammene for aktiviteter i verneområder. Forvaltningsplaner for verneområdene skal utforme dette mer i detalj. Sikring av villreins leveområder har stått sentralt ved opprettelsen av mange av våre store nasjonalparker og landskapsvernområder. Slikt vern dekker bare deler av villreins leveområde og må utfylles av planer etter plan- og bygningsloven.

Hensynssoner etter annet lovverk

Områder vernet etter naturmangfoldlover framkommer som hensynssoner med egen skravur (PBL § 11-8 punkt d). Her gjelder i tillegg til regional plan særskilte bestemmelser etter naturmangfoldloven.